

Noortefoorum 2035 tulemuste kokkuvõte

18. septembril 2018 korraldas Eesti Noorteühenduste Liit koostöös Riigikantselei ja Rahandusministeeriumiga Eesti 2035 strateegia loomiseks suunatud noortefoorumi, mille eesmärgiks oli kaardistada noorte nägemus ja visioon Eestist aastaks 2035. Ürituse sisuks oli tutvustada Eesti 2035 strateegia loomise protsessi ning kaasata noorte ettepanekuid tuleviku strateegiate väljatöötamiseks.

Noortefoorumil oli osalejaid kokku 106, sh järgmistest noorteorganisatsioonidest: Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, AEGEE, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Gaidide Liit, Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts, Eesti Psühholoogiaüliõpilaste Ühendus, Eesti Väitlusselts, Elsa Estonia, Elva valla noortevolikogu, BEST, Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts, Eesti Väitlusselts, Eesti Õpilasesinduste Liit, ELSA Estonia, Elva valla noortevolikogu, Hiiumaa noortevolikogu, Ida-Virumaa Noortekogu, Isamaa Noorteühendus ResPublica, Järvamaa Noortekogu, Lastekaitse Liidu Noortekogu, Lääne-Virumaa Noortekogu, MTÜ Continuous Action, MTÜ Juvente, MTÜ Lastekaitse Liidu Noortekogu, MTÜ Tegusad Eesti Noored, MTÜ Urban Style, MTÜ YFU Eesti, Mustvee valla noortevolikogu, Narva Pähklimeie Gümnaasiumi õpilasesindus, Noored Sotsiaaldemokraadid, Noorteühing Eesti 4H, Paide Hammerbecki Põhikooli õpilasesindus, Pärnu linna Noortekogu, Pärnumaa Noortekogu, Rae Noortekeskus, Reforminoored, Riigiteaduste Selts, Rõuge Noortevolikogu, Sinine Äratus, Tallinna Tehnika Ülikooli Väitlusklubi, Tartu Noortevolikogu, Toila noortevolikogu, Võru linna noortekogu. Noortefoorumil osales ka noori, kes organisatsioonidesse ei kuulu.

Lisaks olid esindatud aruteludes esindatud Riigikantselei, Rahandusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse, Eesti 200, Haridus- ja Teadusministeerium, Jõhvi Vallavalitsus, Keskkonnaamet, Keskkonnaministeerium, LHV, Miina Härma Gümnaasium, Välisministeerium, Sotsiaalministeerium, Tallinna 21. Kool, Tartu Jaan Poska gümnaasiumi esindajad.

Laudkondade teemad olid formuleeritud vastavalt Euroopa Liidu eesistumise käigus toimunud “Struktuurse dialoogi” kaasamisprotsessi tulemusest, kus noored said valida neid kõige enam mõjutavad teemavaldkonnad. Ajavahemikul 2017–2018 viidi läbi laiapõhjaline noortega konsulteerimise protsess Euroopa Liidu tasandil – struktuurne dialoog. Struktuurse dialoogi tulemusel määratleti noorte eesmärgid¹ (Lisa 1 Noorte eesmärgid), mis esindavad noorte seisukohti üle kogu Euroopa. Eestis viis noortega konsultatsiooni läbi Eesti Noorteühenduste Liit – enda hinnanguid ja arvamusi erinevatel teemadel jagasid kokku 1735 Eesti noort vanuses 13-30 eluaastat.²

Sisukord laudkondade teemadest:

1. Noortevaldkond ja noorteorganisatsioonid	2
2. Noorte osalus ja kaasatus	4
3. Tööelu	5
4. Maaelu	7
5. Keskkond	8
6. Tervis	10
7. Euroopa Liit	11
8. Haridus	13

1. Noortevaldkond ja noorteorganisatsioonid

Taust:

Noortevaldkond sisaldab endas noortepoliitikat ja noorsootööd³ ning on noorega kõige mitmekülgsemalt suhestuv eluala. Eesti võttis juba 12 aastat tagasi eesmärgiks kujundada välja noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv lõimitud noortepoliitika. Selles on Eesti saavutanud märkimisväärset edu, sh on Eestit selle eest rahvusvaheliselt tunnustatud. See on võimaldanud koondada riigi ja

¹ <http://enl.ee/wp-content/uploads/2017/10/YouthGoalsHandout.pdf>

² <http://enl.ee/2018/03/07/projekti-noored-otsustajad-2017-konsultatsiooni-tulemuste-kokkuvote/>

³ Noortevaldkonna arengukava 2014-2020

vabaühenduste jõud ühise visiooni taha. Oleme määratlenud rollid ja vastutuse, meil on töjõud ja eelarve, et noortepoliitikat arendada, ellu viia ja hinnata. Täna osaleb Eestis noorsootöös üle 140 000 noore, kellest 87% on tegevustega rahul. OECD raport (2018) toob positiivsena esile, et Eestis on konkreetsed eesmärgid noortevaldkonna arengukavas ning on ka süsteem tulemuste hindamiseks.⁴

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Tagada kõikidele noortele võrdne ligipääs noorteorganisatsioonidele ja Euroopa noorteprogrammidele, ehitades üles ühiskonda, mis põhineb euroopalikel väärtustel ja identiteedil.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Leiti, et teadlik noortepoliitika on aastal 2035 võtmetähtsusega. Selleks, et noored saaks panustada ühiskonda ja majandusse on vaja terviklikku visiooni koos tugeva eraldiseisva noortevaldkonna strateegiaga – üha enam oodatakse noori kaasa rääkima lisaks haridusele ka teemades nagu majandus, tervis, keskkond ja julgeolek..
- Noortevaldkond (sh. noorteorganisatsioonide lai spekter) vajab stabiilset rahastust, mis koosneb nii püsitoetusest kui ka projektipõhisest paindlikust rahastusest. Ootus on, et aastal 2035 on rahastussüsteem kompaktne ning bürokraatiavaba. Noored ootavad, et rahastuse aluseks ei ole niivõrd liikmete arv, kui noorte osalus tegevustes ning nende mõju.
- Noored vajavad kaasrääkimisvõimalusi ja harjumuse tekitamist ning noorsootöös (ja noorteorganisatsioonide töös) osalemise soodustamist. Noored on kindlad, et noorte tahe olla osa ja võimaldada erinevatel teemadel kaasa rääkida säilib, kuid aina rohkem e-osalusvorme ehk uudseid ja noorte vajadustele vastavaid lahendusi kasutades.

⁴ <http://www.oecd.org/gov/youth-stocktaking-report.pdf>

- Noortel on ootus, et koolisüsteemis tunnustatakse nende noortevaldkonnas tehtavat vabatahtlikku tööd ning tunnustatakse seda kui õppekeskkonda oma väljunditega.
- Kohalike omavalitsuste rollina nähakse ühtsema kaasamiskultuuri loomist ja noorte laiemat võimendamist.

2. Noorte osalus ja kaasatus

Taust:

Noorte kaasamine on üks noorsootöö põhimõtteid ja rolle. Samuti on osalus noortevaldkonna põhialuseks ja –väärtuseks. Väga oluline on just horisontaalne noortepoliitiline lähenemine, kus noorte kaasamist otsustusse planeeritakse ja teostatakse kõigis poliitikavaldkondades. See kajastub ka noortevaldkonna arengukavas, kus on üheks alaeesmärgiks seatud, et noorte osalus otsustes on rohkem toetatud. Noorsootöö omakorda on see, mis kannab hoolt osalusharjumuse kujunemise eest. Noorte üldine rahulolu noorsootöö tegevuste lõikes oli pea kõrgeim just kohalikes omavalitsustes nõuandvat rolli omava noorte osaluskogu tegevuste juures (üldine rahulolu 90%), mis kinnitab, et noored tahavad kaasa rääkida küsimustes, mis neid puudutavad, olgu see läbi valimiste või noortevolikogu töö. Noorte valimisaktiivsus kohaliku omavalitsuse valimistel ületas täiskasvanute valimisaktiivsuse, mis näitab, et 16.-17.aastaste noorte valimisõigus kohaliku omavalitsuse valimistel vastab noorte ootustele ja vajadustele.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Suurendada noorte demokraatlikku osalemist ja autonoomsust, pakkudes samas spetsiaalseid noortekohti kõikides ühiskonna valdkondades.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Kõikidel noortel, olenemata nende kuuluvusest mõnda organisatsiooni või „vormi“, sõltumata nende taustast ja kogemustest, peab olema osalusvõimalus.
- Noore võimalused osaluseks ei tohi sõltuda kohalike omavalitsuste piiridest, seetõttu üheks kõige suuremaks väljakutseks aastani 2035 jääb kindlasti noorte kaasamise ühtlasema taseme loomine kohalikes omavalitsustes. See eeldab juba praegu põhjalikku tööd ning ettevalmistust selleks, et kohalikes omavalitsustes oleks tugev rõhuasetus noorsootöötajal ning antud ametikoha süsteemne väärtustamine
- Kohalikel omavalitsustel peaks olema kontrollorgani roll noorte kaasamise tagamisel ning noorte teemade eestvedamise põhivastutus võiks olla riigil.
- Leiti, et noortele suunatud võimaluste osas on kommunikatsioon ja infovahetus puudulik. Eriti puudutab see noori, kes täna veel ei osale noorsootöö tegevustes või langevad mõne vähem esindatud noorte sihtgruppi. Noored soovivad üle-eestilist noorteinfo äppi, mis koondaks kokku erinevate platvormide infod ning samuti oleks lihtsasti kättesaadav erinevate seadmete vahel.
- Noortele kaasamise osas tagasiside andmine on tavapärane ja levinud praktika, sh eeldab tagasiside andmine ka järelkaja probleemide lahendustest.
- Jätkub vajadus sündmuste järele, kus kokku saavad noored ja otsustajad. Oluliselt suureneb igapäevane infovahetus noorte ja otsustajate vahel, nii et mõlemal on julgus ja soov avaldada arvamust.

3. Tööelu

Taust:

Tööelu all on väga jõuliselt ootamas ees muutused. Laias laastus käib rahusvahelisel tasandil automatiseerimine, kuid see pole kindel protsess, kuivõrd Eestis see ei ole näiteks nii levinud. Siit on tekkinud kaks põhiteemat: generatsiooniline vahe, kus noored liiguvad rohkem IT tehniliste lahenduste poole, vanem generatsioon aga mitte; kaugtöö vajadus, kus traditsiooniliselt ei soovita enam teha 9-17ni kontoris tööd.

Üldine töötuse määr oli 2017. aastal 5,8%, tööhõive määr 67,5% ja tööjõus osalemise määr 71,6%, teatab Statistikaamet. Töötus näitas teises kvartalis ajutiselt kasvumärke, kuid seda eelkõige seni mitteaktiivsete tööturule lisandumise tõttu. IV kvartalis oli väga madal noorte (15–24-aastaste) töötuse määr – 6,2%. Lisaks 2017. aastal oli 18–24-aastaste madala haridusega õpinguid mittejätkavate noorte osatähtsus 10,8%, seega ei jõutud veel strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgini vähendada 18–24-aastaste madala haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osatähtsust 9,5%-ni.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Tagada ligipääsetav tööturg, mis sisaldab võimalusi kvaliteetsete töökohtadeni jõudmiseks kõikidele noortele.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Luua soodne keskkond kaugtöö tegemiseks, s.t parandada infrastruktuuri. Eeskätt on oluline tagada kiire internetiühendus ka väljaspool suuremaid asulaid – mh toodi eraldi esile kehv internetilevi maapiirkondades konkreetselt omavalitsusüksuste aga ka riigi enda äärealadel (omavalitsustes suurematest asulatest eemal; riigis piiriäärsetel aladel). Infrastruktuuri osas toodi esile ka transpordi oluline roll.

- Noored leiavad, et eelarvamuslikud kuvandid (näiteks “lumehelbekesed”) tekitavad stressi, kuid on samas ka noorte endi poolt tekitatud läbi näiteks sotsiaalmeedia platvormi kuulsuste ehk influencerite. Noored soovivad, et tuuakse välja rohkem ka selliseid edulugusid, mis ei ole sotsiaalmeedia põhised.
- Tõrjutuse nõiaring (pole tööd, sest pole töökogemust ja pole töökogemust, sest pole tööd). ei ole katkenud. Kooli ajal töötamine on keeruline. Koolid omakorda prioritseerivad ainult õppimise, mistõttu kooli lõpu puhul on tööturгу sisenemine ilma kontaktideta üpriski raske. Lahenduseks on praktikate, töötundide ja vabatahtliku töö arvestamine õppe osana. Noored praktikandid väärivad ka tasustamist.
- Kõik noored olenemata nende taustast peavad saama töötada võrdsetel võimalustel ja paindlikel alustel. Täna sees süsteemis jääb puudu paindlikkusest ja innovatsioonist.
- Riik peab looma paindlikuma seadusandluse selleks, et toetada noore õpingutest tööturule asumist.

4. Maaelu

Taust:

Eestis viidi 2017 ellu kaua kavandatud kohalike omavalitsuste reform ehk haldusreform, mille eesmärgiks oli omavalitsuste võimekuse suurendamine. Selle tulemusena kujunes senise 213 asemel ühinemiste teel 79 kohalikku omavalitsust, mis keskmiselt on elanike arvult 3-4 korda senistest suuremad ja eeldatavalt võimekamad, ka noortele mõeldud tegevuste osas. Näiteks ühinenud omavalitsustes on tööle võetud enam lastekaitsetöötajaid, kui oli ühinemise eel (enne reformi oli ühinemises osalenud 185-s omavalitsuses kokku ca 95 lastekaitse spetsialisti, täna on 51-s ühinenud omavalitsuses esialgsetel andmetel kokku 121 lastekaitse spetsialisti). Kohalikud noored võiksid nüüd olla ka ise senisest

nõudlikumad ja initsiatiivikamad oma uute omavalitsuste tegevuse osas piirkonna arendamiseks.

Maaelu poliitika on laiem teema kui vaid omavalitsuspoliitika, ehkki on omavahel seotud. Suur osa Eesti tasakaalustatud arengust realiseerub läbi eri ministeeriumide valdkondlike tegevuste – teed, ühistransport, koolivõrk, elektrivõrk, kiire interneti võrk, põllumajandustoetused jne. On riigisisesed (väikesaarte, hajaasustuse, kohaliku omaalgatuse, kergliiklusteede jne) ja EL programmid. Eestis on kinnitatud regionaalarengu strateegia 2014-20, on üleriigiline planeering 2030+, on tegevuskavad Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti jaoks jne. Kahjuks need häid soove sisaldavad dokumendid vahel ei mõjuta piisavalt otsuste tegijaid valdkondades.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Lua tingimused, mis võimaldaksid noortel rakendada oma potentsiaali maapiirkondades.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Aastal 2035 peab olema laiahaardeline plaan ja ka rakendus selleks, et üleüldiselt maapiirkondades elavaid kogukondi (sh. noori) toetada ning arendada. Noorte hinnangul on oluline, et noorsootöös pakutavad võimalused oleksid ühtlaselt kvaliteetsed ja kättesaadavad ka maapiirkonnas.
- Kohalikel omavalitsustel peab olema süsteemne lähenemine kogukonna omaalgatuslike projektide suuremaks toetamiseks näiteks annetuspõhiste süsteemide alusel. Sellega näevad noored võimalust tugevdada kogukonnatunnet, kodanikuaktiivsust aga ka üleüldiselt piirkonna arengut, sest kõik on kaasatud ja panustavad ühiselt seatud eesmärkide saavutamisele.
- Paindlik seadusandlus peab võimaldama kaugtöö tegemist ja kohalikel omavalitsustel peaks olema kohustus tegeleda e-teenuste laiema leviku ja üleüldiselt kohalikku ettevõtluse tugevdamisega.

5. Keskkond

Taust:

Globaalselt on kindlasti üheks põhiteemaks tekkinud kliimamuutustega toime tulemine ja suurem keskkonnakaitse. Nende samade probleemide ja väljakutsete eest ei ole ka Eesti kaitstud.

Eestis levivad keskkonnaprobleemid on peamiselt seotud prügiga, metsanduspoliitika, põlevkivi kasutamine ja kaevandamine. Kuigi on alustatud erinevate tegevustega nende teemadega tegelemiseks nagu näiteks ülemaailmne koristuspäev, siis sellegipoolest on puudulik ühtne ja kompaktne plaan nende teemadega tegelemiseks.

Samas on Eesti elanikud on eurooplaste hulgas pigem väikesed olmejäätmete tekitajad. Euroopa Liidus tekib elaniku kohta keskmiselt 482 kg olmejäätmeid aastas, Eestis 376 kg. Kui aga Euroopas on olmejäätmete kogused kas stabiliseerunud või isegi kerges langustrendis, siis Eestis kasvavad need juba mitmendat aastat. Samuti väärib märkimist Eesti elanike jäätmekäitlus: nii suurt osa kui Eestis, ei põletata olmejäätmeid kuskil Euroopas. Mujal Euroopas võetakse ligi pool jäätmetest materjalina taaskasutusse.

Eksperdid on leidnud, et edasi viib meid keskkonnateadlik haridus viib meid edasi ja selleks vajame ka noortelt ideid. Üleüldiselt on meil koolid tugevad loodusteaduste teoorias, kuid see ei kandu laiemasse konteksti ja keskkonnateadlikusse ühiskonda näiteks ei tea me palju kliimamuutustest ja ei mõista võib-olla nii hästi taustsüsteemi. Samuti tuleb tegeleda alternatiivide leidmisega keskkonnakahjulikule tööstusele.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Saavutada ühiskond, milles kõik noored on keskkondlikult aktiivsed, haritud ja võimelised olema muutuste algatajad oma igapäevaelus.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Keskkonna osas leiavad noored, et Eesti ühiskond vajab teadlikumat keskkonna käitumist. Üha süvenevad probleemid jäätmekäitluse osas tekitavad muret ning peaks olema prioriteet puhta Eesti looduse säilitamisel. Üleüldiselt on meil koolid tugevad loodusteaduste teoorias, kuid see ei kandu laiemasse konteksti. Vajame põhjalikumat taustsüsteemi mõistmist. Selleks tuleb rakendada keskkonnateadlikku haridust kõikides kooliastmetes.
- Suurenema peab teaduse panus välja töötavates lahendustes. Leida tuleb alternatiivseid tehnoloogilisi võimalusi aga ka võtta Euroopa Liidu tasandil vastu üldpõhimõtteid nagu näiteks Euroopa taarakogumissüsteem.
- Eestil on olnud väga edukad programmid reaalsete aktsioonide korraldamisest, kuid kuna need on kodanikualgatuslikud vajame järgnevatel aastatel nende tunnustamist ning traditsioonideks kujundamist. Vajame rahvusvahelisel tasandil koostöö suurendamist, et teadmus kanduks edasi, sest keskkond ja selle hoidmine ei ole kindlasti ainult Eestipõhine probleem.

6. Tervis

Taust:

Eesti tervishoiusüsteemi tõhusus ja kulutõhusus on head. Sellele viitavad lisaks riiklikule statistikale ka sõltumatud rahvusvahelised uuringud, nagu Euroopa tervishoiuteenuste tarbijaindeks. Hetkel on lõppemas Rahvastiku tervise arengukava ning koostatakse uut. Lähtuvalt Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020 üldeesmärgiks on tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu. Arengukava analüüsis tõdetakse, et töötamata on aga efektiivne toetusvõrgustik neile inimestele, kes kannatavad ebastabiilse kuluga psüühikahäire tõttu või kellel on psühhoos avaldunud esmakordselt. Eesti vaimse tervise teenuse üldine probleem on selle alatähtsustamine, vähene kättesaadavus, alternatiivide vähesus ja puudulik informeeritus teenuste võimalusest. Eestis on

noorte inimeste suremus pidevalt vähenenud ning krooniliste haiguste levimus on seni olnud väike. Siiski mõjutavad nooruses tehtavad tervisekäitumuslikud valikud inimese hilisemat tervises seisundit oluliselt. Pidevalt on suurenenud suitsetavate, alkoholi ja narkootilisi aineid tarvitavate noorte osakaal ning vigastuste tase noorte seas on endiselt kõrge.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Saavutada parem vaimne heaolu ja lõpetada vaimse tervisega seotud probleemide häbimärgistamine, edendades seeläbi kõikide noorte sotsiaalset kaasatust.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Tänapäevaseks murekohaks on tervise ja sotsiaalvaldkonna madal teadlikkus tervisega seotud küsimustes, mistõttu vajame koolisüsteemist juba varajast enesemääratluse oskust, et lapsed suudaksid aru saada, miks ja milleks nad midagi teevad. Selle raames on oluline ka tegeleda ennetusega, mis peamiselt keskenduks vaimsele tervisele ja noorte suure stressi leevendamisele.
- Jätkuvalt on puudujääke spetsialistide (sotsiaaltöötaja, psühholoog jne) näol koolides, kes saavad konkreetseid juhtumeid lahendada. Kuna kvaliteet ja võimalus saada tuge ja abi on niivõrd kõikuv, peab aastaks 2035 olema tagatud ühtne standard, et nii ennetustöö kui ka erinevate programmide rakendamine, juhtumilahendus ja analüüs oleksid tavapärane osa koolisüsteemist, kus noored õpivad ja arenevad. Seda saab lahendada näiteks õppeainete sisu üle vaatamisega ning teema tähtsustamisega juba varasest east.

7. Euroopa Liit

Taust:

Aastateks 2021-2027 on Euroopa Liidul noortepoliitika suunal kavas kolm suurt algatust: EL noortestrategie, programm „Erasmus“ ning Euroopa solidaarsuskorpus.

EL noortestrategie eesmärk on luua noortele võimalus ise oma elu kujundada ning anda eluks vajalikke oskusi, et tulla toime tänapäeva kiiresti muutuvmas maailmas. Samuti ka julgustada noori saama aktiivseteks kodanikeks, solidaarsusmeetmete ja positiivsete muutuste elluviijateks Euroopa kogukondades, lähtudes ELi väärtustest ja Euroopa identiteedist. Lisaks on kujundamisel järgmine õpirändeale suunatud programm „Erasmus“, mis on peamine vahend Euroopa haridusruumi ülesehitamisel. Selle eesmärk on jõuda kõigi õppijate kategooriateni, olenemata sellest kas nad on osa kõrgharidus-, üldharidus- või kutseharidus- ja õppesüsteemist, osalevad täiskasvanuhariduse või mitteformaalse õppe meetmetes. Samuti luuakse lähiajal õigusraamistik Euroopa solidaarsuskorpuse jaoks. Solidaarsuskorpus pakub noortele lihtsat juurdepääsu vabatahtlikus tegevuses osalemise võimalustele, praktika- ja töökohtadele solidaarsusega seotud valdkondades, nagu sotsiaalmajandus, ning omal algatusel solidaarsusprojektide väljatöötamisele ja arendamisele.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Tekitada noorte seas tunnetus, et nad kuuluvad Euroopa projekti, ning luua sild EL-i ja noorte vahele, et taastada usaldus ja tõsta nende osalust.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Peamine murekoht on distants ja usalduse küsimus Euroopa Liidu suhtes, mis on tingitud kaasamise protsessidest ja hariduse puudulikkusest. See tähendab, et tagada tuleb tähendusrikas noorte kaasatus ja dialoog kõikidel EL-i otsustustasanditel, edendades olemasolevaid osalusmehhanisme ja luues uusi. Heaks näiteks on hääletamisel kasutatavad uued ja demokraatlikumaid viisid, sh valimis- ja kandideerimise langetamine. Oluline on tõhustada haridusprogramme Euroopa ja EL-i kohta ja seda nii formaalsetes kui mitteformaalsetes õpikeskkondades. Noorte osaluse suurendamiseks on oluline panustada just mitteformaalsesse õpikeskonda, mis võimaldab noortele osaluse praktiseerimist mudelparlamentide, simulatsioonide ja muu taolisega.

- Usalduse küsimuse osas leitakse lahendusena tagada kõikide liikmesriikide õiglane esindatus poliitilistes ja halduslikes EL-i asutustes kooskõlas võrdsete kodanikuõiguste printsiibiga. Veel enam ka võrdne ligipääs kvaliteetsele erapooletule ja noortesõbralikule teabele selle kohta, kuidas EL töötab, kuidas selles osaleda ja milliseid võimalusi see pakub.

8. Haridus

Taust:

Eesti haridusstrateegias on haridus määratletud kui isikliku, kultuurilise ja ühiskondliku väärtuse tekitaja ning hoidja. See tähendab, et haridus kujundab ja kannab edasi väärtushoiakuid, mis on nii isikliku õnneliku elu kui ka kultuuri kestlikkuse ning ühiskonna koostoimimise aluseks. Hariduselus osalemine aitab kaasa riigi majanduse arengule ning arendab ühiskonna inimvara.⁵

Üldises pildis puutume me hariduspoliitikas kokku kolme suurema probleemkohaga - eesti-vene koolid, õpetajade ametipositsioon ja koolide eripära ning õppekavad.

Esiteks on kitsaskohaks Eesti haridussüsteemist vene ja eesti koolide vähene lõimumine. See loob teatud eelised ja võimalused, mida aga kõik õpilased ligipääsu ei saa. Täheldada võib ka, et vene noortel keerulisem siseneda tööturule ja ülikooli.

Teiseks räägime me nii õpetaja rollist aga ametist. Jätakuvalt on õpetajad ülekoormusega vaevatud, kusjuures uus noorte õpetajate pealekasv ei ole kuidagi suurenenas. Riiklikul tasandil aga pidevalt tegeletakse õpetajaameti populariseerimisega. Teine valdkond selles osas on ka õpetajate puudulikud teadmised muudest valdkondadest (vaimne tervis, psühholoogia), mis üleüldiselt tähendab õpetajaameti ümber strukturseerimist näiteks puhtalt aineõpetajalt näiteks multifunktsionaalsete oskuste edasikandjaks.

⁵ <https://www.stat.ee/haridus>

Kolmandaks saame keskenduda puhtalt erinevate tasemete koolide üebaühtlasele edasijõudmisele, eelkõige muidugi üldhariduses. Probleemkohaks täheldatakse näiteks, et gümnaasiumis ei toimu valdkondliku spetsialiseerumist, koolide hindamisesüsteem on jäik, puudub personaalne lähenemine ja tagasiside andmine. Samas aga koolid, kes on innovaatilisemad leiavad nende probleemide leevendusi. Mitte aga kõik, kuna see ei ole ühtse standardi all reguleeritud. Kõik koolid näiteks ei tunnusta mitteformaalset haridust, või on see tunnustamine vähene. Eesti koolisüsteemis üldiselt on paindlikkust väga vähe.

Noorte eesmärgid Euroopa tasandil antud valdkonnas:

Rakendada ja tõhustada erinevaid õppevorme, andes noortele oskused astuda vastu alalises muutumises oleva elu väljakutsetele 21. sajandil.

Olulisemad noorte poolt väljendatud seisukohad lauaaruteludest:

- Noored leiavad, et hariduse valdkonnas on päris mitmed teemad, millele lahenduse otsimine nõuab pikaajalist tööd.
- Üheks suuremaks teemaks on vene ja eesti koolide vähene lõimumine ja sellest tulenevalt vene noorte kogukonnad, kellel on raske siseneda tööturule ja ka ülikooli. Probleem ei kerki esile ainult keele barjääri suhtes, vaid gruppidesse jagunemise tõttu. Üheks ideeks kerkis ühtse kooli põhimõte – luua ühtne kool, kus on nii vene ja eesti noored, kellel oleksid ühiseid tunde koos. Samas jääks võimalus vene noortel teha mõningaid aineid vene keeles. Õpilastel peaks jääma valik teha aineid eesti kui vene keeles.
- Probleemiks on mitteformaalse hariduse vähene või puudulik tunnustamine. Koolides ei soosita koolivälisest tegevust – probleeme on valmistanud koolist puudumised panustamiseks kodanikuühiskonda, mida kool ei kiida heaks. Toodi välja, et koolivälisesse tegevusse nii huvitegevuse kui ka kodanikuühiskonda panustamise suhtes ei arvestada seda ainepunktidenä, mis võiks olla tulevikku vaadates üks eesmärk.

- Leiti, et jätkuvalt on probleemiks õpetajate tööalane ülekoormus. Arvati, et kui õpetajale kirjutatakse väga palju tegevusi ette (mida õppeaastal saavutada ja teha), puudub neil töös paindlikkus. Probleemiks on ka üldine õpetajate puudus, mistõttu nähti vajadust muuta õpetaja eriala atraktiivsemaks (sotsiaalmeedia turundus). Peale selle nähti lahendusena, et koolides võiks tunde anda erialaspetsialistid või tudengid, kellel oleks kohustus läbida praktilise õpetamise praktika kõikidel erialadel.
- Leiti, et probleemiks on õppeastmete puudulik interdistsiplinaarsus. Gümnaasiumis ei toimu valdkondliku spetsialiseerumist, mistõttu on abiturientidel keeruline edasiõppimise plaane teha. Õpilastel ja üliõpilastel on vähene kogemus koostöö tegemisel, mistõttu ei osata ülesandeid koordineerida. Lahendusena nähti, et gümnaasiumis võiks valdkondlik spetsialiseerumine toimuda juba 10. klassis. See annaks aega õpilastel valdkonnaga tutvuda ja katsetada erinevaid võimalusi ning aitaks kokkuvõtvalt ühtlustada gümnaasiumi ja ülikooli lõhet.